

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО
ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Мелітополь, 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В
ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Мелітополь
2022**

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти:
збірник науково-методичних праць / Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного – Мелітополь:
ТДАТУ, 2022. – Вип. 25. – 348 с.

У збірнику наведено матеріали з навчально-методичної і виховної
роботи науково-педагогічних працівників університету за підсумками
науково-практичної конференції 2021-2022 навчального року.

Редакційна колегія:

Кюрчев С.В., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор);
Ломейко О.П., к.т.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи
ТДАТУ (заступник головного редактора); Єременко О. А., д.с.-г.н.,
професор, проректор з наукової роботи; Назаренко І.П., д.т.н., професор,
декан факультету енергетики та комп'ютерних технологій, Ортіна Г.В.,
д.н.держ.упр, доцент, в.о. декана факультету економіки та бізнесу;
Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та
екології, Болтянська Н.І., к.т.н., доцент кафедри ТСС АПК

Статті опубліковані мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.

e-mail: nmc@tsatu.edu.ua

Науково-методичний центр університету

© Автори статей, включені до збірника, 2022
© Таврійський державний агротехнологічний
університету імені Дмитра Моторного, 2022

ЗМІСТ

Нестеренко С.А., Болтянська Н.І., Сиротюк С.В. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ЗАСОБІВ	8
Лузан П.Г., Тітова О.А., Панченко А.І., Волошина А.А., Волошин А.А. ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ТЕСТІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ	17
Герасько Т.В., Розова Л.В. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ЯК ОСНОВА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «ЕКОЛОГО- БІОЛОГІЧНЕ РОСЛИНИЦТВО» І «ОРГАНІЧНЕ САДІВНИЦТВО»	30
Самойчук К.О., Паляничка Н.О., Верхоланцева В.О. МЕТОДОЛОГІЯ АБСТРАКТНОГО ОПИСУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	35
Болтянська Н.І., Болтянський О.В. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОНИКНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРУ ОСВІТИ.....	41
Пащенко Ю.П., Колесніков М.О. ВИКОРИСТАННЯ СКРАЙБ – ПРЕЗЕНТАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ХІМІЧНОГО ЦИКЛУ	47
Скляр О.Г., Скляр Р.В. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	56
Бондаренко Л.Ю., Вершков О.О., Караєв О.Г., Холодняк Ю.В., Гавриленко Є.А. ВИКОРИСТАННЯ ZOOM ЯК ДОДАДКОВОЇ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	64

Самойчук К.О., Петриченко С.В., Ковальов О.О. СТВОРЕННЯ МЕТОДИКИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ОПИСУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	70
Struchaev N., Postol Yu., Gulevsky V. METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF CREATION IN INNOVATIVE PRODUCT IN OPEN INNOVATIVE SYSTEMS.....	76
Попова І.О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ	80
Постнікова М.В. НАВЧАЛЬНИЙ КУРС «ЕЛЕКТРОПРИВОД ВИРОБНИЧИХ МАШИН І МЕХАНІЗМІВ» ТА ЙОГО РОЛЬ В ПІДГОТОВЦІ ЕНЕРГЕТИКІВ	88
Радченко Н.Г. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА НАВИЧКИ ЯКІСНОГО АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ЯК ВАЖЛИВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	93
Дереза О.О., Дереза С.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	104
Сушко О. В., Колодій О. С. ІКТ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО.....	111
Болтянська Н.І., Шокарев О.М., Сиротюк С.В. ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	122
Колесніков М.О., Пашенко Ю.П. АГРОНОМ ЧИ АГРОСКАУТ? НОВИЙ ОСВІТНІЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ	129
Герасько Т.В., Покопцева Л.А. СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ НАОЧНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ РОСЛИННИЦТВО ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 201 «АГРОНОМІЯ».....	137

Болтянський О.В., Болтянська Н.І. ІННОВАЦІЙНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	144
Попова І.О., Петров В.О. УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРОФІЛЮ	149
Верхоланцева В.О., Мілаєва І.І., Мілаєв О.І., Паляничка Н.О. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ГУРТКІВ ДЛЯ СУЧАСНОГО ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	158
Шлєіна Л.І. РИТОРИКА – ГАЛУЗЬ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ.....	163
Попова І.О., Квітка С.О. НАУКОВА ГУРТКОВА РОБОТА – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО	169
Задосна Н.О., Михайлов Є.В. МЕТОДОЛОГІЯ ОТРИМАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТАМИ ПРИ ВИЗНАЧЕНІ ПАРАМЕТРІВ ПОВІТРЯНОГО ПОТОКУ У ПНЕВМОРЕШІТНОМУ СЕПАРАТОРІ.....	178
Верхоланцева В.О., Самойчук К.О., Паляничка Н.О. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ.....	187
Шлєіна Л.І., Адамович А.Є., Поправко О.В. ГЕНДЕРНА ОСВІТА В ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	193
Гулевський В.Б., Постолюк Ю.О., Стручаєв М.І. УЧАСТЬ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ ЕТТП В ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	201
Самойчук К.О., Паляничка Н.О., Верхоланцева В.О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	206

Болтянський О.В., Стефановський О.Б., Колодій О.С., Ковальов О.О. ФУНКЦІ КУРАТОРА В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	211
Халанчук Л.В. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДІВ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДИСКРЕТНОЇ МАТЕМАТИКИ.....	217
Сушко О. В., Колодій О. С. РОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ «ТКМ і М» У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЛЕКТАЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОЇ ОСВІТИ	223
Поправко О. В., Тараненко Г. Г. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДІЄВОГО ПІДХОДУ ЯК СПОСОБУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	235
Постнікова М.В., Ковальов О.В., Петров В.О. РОЗРАХУНОК І ВИБІР ПРИСТРОЇВ КОМПЕНСАЦІЇ РЕАКТИВНОЇ ПОТУЖНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	242
Дяденчук А. Ф. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ	248
Тараненко Г. Г., Поправко О.В. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН РЕСУРСІВ У ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН.....	256
Парахін О.О., Пеньов О.В., Черкун В.В. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В АГРАРНИХ ВНЗ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО.....	263
Поправко О. В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ» ...	268

Пеньов О.В., Черкун В.В., Парахін О.О. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	277
Михайлов Є.В., Задосна Н.О. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В РОСЛИННИЦТВІ».....	282
Адамович А. Є., Шлеїна Л. І., Поправко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ	288
Борохов І.В., Ковальов О. О., Гулевський В.Б. ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕНІ ДИСЦИПЛІН У ЗВО	293
Ковальов О.О., Борохов І.В., Колодій О.С., Червоткіна О.О. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО ФАХУ»	306
Єременко О.А., Федосова А.О., РЕАЛІЗАЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОГО ПРОЄКТУ «АГРОКЕБЕТИ» У ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО	326
Червоткіна О.О., Тарасенко В.Г., Ковальов О.О. ОСВІТА В ЕПОХУ COVID-19 ТА В НАСТУПНИЙ ПЕРІОД.....	326
Верхоланцева В.О., Мілаєва І.І., Мілаєв О.І., Паляничка Н.О. СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	332
Серий І.С., Паніна В.В., Дашивець Г.І., В'юник О.В. ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	337
Матковський О.І., Саньков С.М. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ З ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ МАШИНИ»	342

УДК 808.5 (075.8)

Шлеїна Л.І., доктор філософії (Phd) пед.н.
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

РИТОРИКА – ГАЛУЗЬ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню риторики як науки. З'ясовано сутність поняття «риторика», встановлено що риторика найдавніша наука яка виникла в античні часи і відіграла величезну роль в історії розвитку людства. Зазначено, що теорія та мистецтво мови, фундаментальна наука, що вивчає об'єктивні закони та правила мови, що підготовка майбутнього фахівця полягає не тільки в мовній та мовленнєвій підготовці здобувачів на заняттях з риторики, а також у формуванні їхнього світогляду, громадянської позиції, правової свідомості та соціальних якостей. Визначено основні завдання сучасної риторики. Розглянуто риторичний канон та його складники.

Ключові слова: риторика, заклад вищої освіти, мова, риторична освіта.

Постановка проблеми. Демократичні процеси в українському суспільстві в наш час актуалізують питання ефективного, впливового, переконливого мовлення. Національна доктрина розвитку освіти у розділі «Стратегія мовної освіти» чітко визначає поняття мовної освіти, мовного виховання, мовленнєвої поведінки, які неможливі без риторичного складника. Риторичну освіту сьогодні справедливо вважають одним із найбільш перспективних і важливих лінгводидактичних напрямів, головна мета якого – формування і виховання носіїв змістовного, переконливого, правильного мовлення. У контексті таких процесів стає актуальною риторична освіта в закладах вищої освіти (ЗВО), посилюється роль засобів риторики в різних комунікативних ситуаціях. Особливе значення ефективна мовленнєва взаємодія в професійній сфері. Теорію і практику побудови професійного мовлення на засадах істини, добра, краси досліджує риторика. Ця тема актуальна, бо риторика містить низку категорій, звернення яких було і має залишитися нормою. Риторика, оцінюючи те, як є, вчить того, як має бути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З розвитком процесів гуманізації та демократизації в українському суспільстві закономірно поживається науковий інтерес до загальної риторики, її теорії і практики, яка формує думку, мовленнєву майстерність, морально-етичні почуття, виховує мовно-естетичний смак. Проблеми ж сучасної риторики

(загальної і фахової) у ЗВО потребують більшої уваги. Над ними працюють А. Габідулліна, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, О. Караман, Г. Ключек, С. Мартиненко, Л. Мацько, В. Ницета, С. Омельчук, Ю. Романенко, Г. Сагач та ін.

Формулювання цілей статті. Розкрити характерні особливості риторики, показати її складність, багатоаспектність,

Виклад основного матеріалу досліджень. Риторика в різні часи у різних народів була неодмінною частиною освіти. З моменту свого виникнення риторика не була спрямована на масовий «продукт», а орієнтована на формування особистості. Наставники ритори виробили певний комплекс умов, набір характерних рис майбутнього оратора: особливий тип мислення, якість мови та мовлення, культура спілкування, фізіологічні обмеження та протипоказання, моральні та етичні якості, яких необхідно неухильно дотримуватися. Ці правила були сформульовані у зв'язку з величезною відповідальністю перед суспільством, усвідомленням можливості завдати невинної шкоди суспільству, якщо слово, зброя оратора, потрапить у непрофесійні, «нечисті», недостойні руки.

Риторика - це найдавніша наука, що виникла в античні часи і відіграла величезну роль в історії розвитку людства. Риторика вплинула на всі сфери життя суспільства і на багато суміжних з нею галузей гуманітарного знання – філософію, філологію, історію, логіку, вбираючи водночас ідеї та досягнення цих наук. В основі риторики – усне мовлення і людина, що говорить.

Риторика - теорія та мистецтво мови, фундаментальна наука, що вивчає об'єктивні закони та правила мови. Оскільки мова – інструмент управління та організації соціальних та виробничих процесів, риторика формує норму і стиль суспільного життя.

Сучасна риторика - це «підхід до узагальнення дійсності» (С. С. Аверінцев). Не приватна дисципліна, що дозволяє навчитися «говорити переконливо», але певний загальний методологічний принцип, підхід, що допомагає формуванню думки, вивчає шлях від думки до слова. Риторика – «містке» поняття. Багатовекторний характер впливу риторики на всі сфери життя, в тому числі і на освіту – більш перспективними робить об'єднання зусиль філософів, філологів, педагогів, психологів, психолінгвістів тощо. у розробці теоретичних та практичних питань ефективного мовного впливу та взаємодії. Риторика формує норму та стиль життя, бо «стиль життя є стиль мови» (Ю.В. Різдяний).

Сучасна риторична освіта – це не тільки теорія і практика, а й філософія мовного спілкування та поведінки, що включає гносеологічний, розумовий, лінгвістичний, моральний, естетичний, лінгвокультурологічний, психологічний та педагогічний компоненти.

Риторична освіта необхідна всім, хто працює у сфері взаємодії з людьми: наприклад, майбутнім викладачам у тому професійної діяльності, оскільки їм доведеться виступати публічно, вміти захищати свої ідеї перед аудиторією, вміти вести педагогічну розмову, тобто. «Уміти знаходити можливі способи переконання щодо кожного даного предмета» (Арістотель). Так, з огляду на публічність педагогічної професії вузівський викладач як носій громадянської самосвідомості повинен бути зберігачем і виразником елітарної мовної культури суспільства (Кочеткова Т.М., Сиротініна О.І. та ін.) Мова викладача має бути зразковою для здобувачів, служити «мовним ідеалом», до здобуття якого треба прагнути. Риторика потрібна юристам, політикам, дипломатам, усім культурним людям. Отже, риторика, яка є інструментом вираження думки, знаряддям організації мовної діяльності, є сьогодні «спільною» наукою для всіх інтелектуальних професій. Риторика є також однією з наукових гілок, які представляють сучасну лінгвістику та лінгвістичну теорію спілкування.

Зауважимо, що риторика, як і деякі інші сучасні лінгвістичні дисципліни (прагма-, психо-, соціо-, етнолінгвістика), незрима без екстралінгвістичного (позамовного) контексту, так чи інакше вивчає людину.

Завданнями сучасної риторики є:

1. Сприяти формуванню: спрямованого й керуючого мовлення; певних реакцій на нього з боку слухачів; інтересу до предмета викладу; переконаності людини у необхідності зробити те, до чого її закликають.

2. Навчати: аргументовано доводити власну думку, не піддавати навіть частковому, непомітному, на перший погляд, приниженню гідності співрозмовника; вміло ставати на його позиції, щоб розглянути предмет з його погляду; визнавати, у разі потреби, що власне твердження хибне.

3. Здійснювати організований словесний і невербальний вплив, логічно та естетично виправданий, виходячи з власних здібностей і вмінь, а також із психологічної готовності й потреби того, хто сприймає інформацію.

4. Прагнути до формування нормативного, яскравого та емоційного мовлення.

5. Формувати індивідуальну мовленнєву манеру промовця, яка впливає з його темпераменту, рівня ерудиції, самооцінки та інших факторів особистісного характеру.

6. Сприяти культурі діалогу зі слухачем, яка значною мірою стимулює сприймання.

7. Спрямовувати мовленнєвий акт на певне реагування, тобто звертання до аудиторії завжди в риторично оптимальній формі.

Універсалізм риторики проявляється у тому, що вона розвиває в людині цілу систему якостей: культуру мислення (самостійність,

самокритичність, глибину, гнучкість, оперативність, відкритість мислення, ерудицію), мовлення (правильність, виразність, ясність, точність, стислість, образність, доцільність), підвищує рівень поведінки (ввічливість, тактовність, коректність, точність, розкутість), навчає спілкуванню (повага до співрозмовника через вивчення його інтересів, управління поведінкою аудиторії, залучення одnodумців, відповідальність за своє слово). Можна припустити, що риторика – найоптимальніший шлях особистісного розвитку людини. Тому риторика як предмет практичної спрямованості, культууроутворюючого та інтегруючого характеру дозволяє вважати її універсальною дисципліною, здатною впливати на розвиток та вдосконалення риторично освіченої, інтелігентної особистості, яка володіє риторичною культурою. Риторична культура – це «гуманістична культура загалом, переведена у форму мовленнєвої діяльності, спрямованої на пошук істини та моральне вдосконалення особистості».

Риторична підготовка майбутнього фахівця полягає не тільки в мовній та мовленнєвій підготовці здобувачів на заняттях з риторики, а також у формуванні їхнього світогляду, громадянської позиції, правової свідомості та соціальних якостей. Тому результат навчання риторики С. Омельчук убачає в набутті практичних мовленнєво-комунікативних умінь і навичок, які допоможуть учневі ефективно висловлювати свої думки. А для ефективного засвоєння практичних риторичних умінь і навичок викладачеві необхідно звертатися і познайомити здобувачів із риторичним каноном – моделлю мовленнєвих дій, пов'язаних із побудовою висловлювання, чи зв'язного тексту (усного чи письмового) [6, с. 55]. Риторичний канон залишився незмінним з часів своєї появи, і визнається вітчизняними та зарубіжними науковцями. Традиційно виокремлюють такі його складники як:

– інвенція (лат. «винахід», «вигадка») – це перший етап, у якому розробляється гіпотеза майбутнього виступу. Основне завдання – вдало, доречно дібрати предмет розмови [4 с. 51];

– диспозиція (лат. «розташовую», «розміщую») – другий етап, на якому відбувається основні поняття про предмет виступу і визначаються правила оперування поняттями. Основне призначення – запропонувати набір положень у такій послідовності, щоб вони не суперечили одне одному, а переміщувалися з однієї частини в іншу до самого висновку [4, с. 51];

– елокуція (лат. «висловлююсь», «викладаю») – третій етап, на якому зосереджується увага на розкритті законів мовного вираження предмета спілкування [4, с. 51]. Основним завданням на цьому етапі є створення висловлення у єдиному стилі мовлення;

– елоквенція – підрозділ елокуції, який відповідає за фігури слова (тропи) і фігури думки (риторичні фігури) [4, с. 51]. Л. Мацько, О. Мацько

наголошують на тому, що тропи та фігури не просто засоби прямого прикрашання. Вони являють собою результат складних перетворень мисленнєвої та мовної енергії, що відбиває специфіку творчого мислення, художнього бачення предмета мовлення [3, с. 15];

– меморія (лат. «пам'ять», «згадка») – на цьому етапі відбувається процес запам'ятовування промови. Він передбачає не тільки механічне запам'ятовування необхідної інформації, а також збереження образності та цікавих деталей, наявних у промові [4, с. 51];

– акція (лат. «дія», «дозвіл») – підготовка оратора зовнішньо та внутрішньо до виступу [4, с. 52]. Оратор має не тільки добре знати зміст виступу, а також справляти приємне враження своєю зовнішністю, дикцією, умінням тримати паузу, володіти мімікою і жестами. Крім того, саме на цьому етапі необхідно мобілізувати усі сили та зберігати самоконтроль, щоб коригувати свої дії залежно від ситуації. Новітньою є пропозиція Л. Мацько й О. Мацько щодо виокремлення ще одного етапу – «релаксація» (лат. «зменшення», «ослаблення»), який настає після виступу, коли спадає фізичне й інтелектуально-психологічне напруження. Науковці наголошують на тому, що цей стан найкраще використати для саморефлексії, тобто проаналізувати виступ, вдалі та невдалі моменти, знайти їм пояснення, зробити застереження на майбутнє, що слід переробити або зовсім не казати [3 с. 51–52].

В освіті, як і в суспільстві загалом, простежується тенденція використання практичної риторики, тобто задоволення потреб комунікативної діяльності. З огляду на це серед ключових понять риторики необхідно визначити закони, які керують процесами взаємодії мовця, тексту й аудиторії. Закони риторики визначають у своїх працях С. Абрамович, Л. Нечволод [5, 160 с.], Г. Сагач, а саме:

– концептуальний: формування умінь усебічного аналізу предмета дослідження, побудова задуму й концепції;

– моделювання аудиторії: формування й розвиток умінь, які допоможуть мовцеві визначити характерні ознаки (соціально-демографічні, соціально-психологічні, індивідуально-особистісні), тобто «портрет» будь-якої аудиторії;

– стратегічний: формування і розвиток умінь розробляти програму діяльності на основі створеної концепції та характеру аудиторії, визначати мету і завдання діяльності;

– тактичний: формування й розвиток умінь працювати з фактами, аргументами, задля активізації мисленнєвої діяльності співрозмовника, створення атмосфери інтелектуальної й емоційної співтворчості.

– мовленнєвий: розвиток умінь володіти словом.

– ефективної комунікації: уміння встановлювати, зберігати й закріплювати контакт з аудиторією.

– системно-аналітичний: формування й розвиток умінь спрямованих на аналіз і рефлексію діяльності, на основі власних відчуттів з метою навчитися робити висновки з помилок. Відповідає за нарощування ціннісного життєвого досвіду [5, с. 11–12].

Висновки. Отже, риторика – галузь сучасного соціально-гуманітарного знання, що динамічно розвивається, і, одночасно, лінгвістична наука, для якої характерно створення нових наукових парадигм. Однією з них є вчення про риторичну особистість. Процес оволодіння риторичними вміннями й навичками вимагає усебічної обізнаності, а також активує різні аспекти психічної діяльності людини. Таке навантаження на нервову систему виникає внаслідок того, що під час виголошення будь-якої промови, ведення дискусії або простого діалогу, мовець звертається не тільки до мовлення та мислення, а також активізує процеси пам'яті, уваги й уяви.

Список використаних джерел

1. Адамович А. Є., Шлєіна Л.І. Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2021. 93 с.
2. Литвинов В. Риторика. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. І. Шинкарук та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
3. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.
4. Микитюк М. В. Факультативний курс з української мови. Риторика. Вивчаємо українську мову та літературу. Харків : Основа, 2007. Вип. 12 (49). 192 с.
5. Нечволод Л. І. Риторика. Бібліотека журналу «Вивчаємо українську мову та літературу. Харків: Основа, 2014. Вип. 12 (133). 160 с.
6. Омельчук С. Слово розумне, моральне, емоційне... Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2008. № 5 С. 53–62.
7. П. Чепіга. Риторика. Українська мова: енциклопедія. НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови/ за ред. В. М. Русанівський та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000.
8. Куньч З. Й., Городиловська Г. П., Шмілик І. Д. Риторика: підручник . Вид. 2-е допов. Львів : Львівська політехніка, 2018. 496 с.
9. Шлєіна Л. І. Самостійна робота майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування. Збірник науково-методичних праць «Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі. Випуск 19 Таврійський державний агротехнологічний університет. Мелітополь, 2016. 190-197 с.

10. Шлеїна Л. Риторична освіта як філософія мовного спілкування та поведінки. Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. кол. Ломейко О. П., Єременко О. А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 1. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 288–290.

Shlieina L.I. Rhetoric is the hallmark of modern social and humanitarian knowledge.

Summary. The article is dedicated to the legacy of rhetoric as a science. The essence of the concept of “rhetoric” has been established, the rhetoric of the ancient science has been established as a winkle in antiquity and played a great role in the history of the development of humankind. It is embedded in the Theoriy that Misteztna Movia, the fundamental science, the Vivchei laws are the rules of the movi, the maybotovka of the Maybutnoye Fakhivtsi Polyaga, not that the positions of the pivot. svidomosti and social yakosti. The main task of modern rhetoric has been designated. The rhetorical canon and yogo folds are looked at.

Key words: rhetoric, pledge of higher education, mova, rhetorical illumination.

УДК [53:001.8](075.8)

Попова І.О., к.т.н., Квітка С.О., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

**НАУКОВА ГУРТКОВА РОБОТА – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО**

Анотація. У статті розглядаються питання місії, цілі і задачі студентського науково-дослідного гуртка, організаційна структура науково-дослідної роботи студентів у ЗВО, умови, форми і методи ведення занять з гуртківцями для ефективної гурткової роботи студентів та керівника.

Ключові слова: наукова гурткова робота, гурток, форми, методи ведення занять у гуртку.

Постановка проблеми. Сучасний фахівець-інженер – це, насамперед, організатор високоефективного виробництва, борець за науково-технічний прогрес, ініціативний діяч, що приймає участь у

Науково-методичне видання

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Надруковано з оригіналів макетів замовника
Підписано до друку 26.04.2022 р. формат 60x84 1/16
Папір офсетний. Наклад 100 примірників
Замовлення № 1045

**Виготовлювач ПП Верескун В.М.
Видавничо-поліграфічний центр «Люкс»
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 10 тел. (0619) 44-45-11**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виробників
і розповсюджувачів видавничої продукції
від 11.06.2002 р. серія ДК № 1125